

Dosarul nr.2ra-1923/2021
2-21014408-01-2ra-02122021

prima instanță: Judecătoria Cahul, sediul central (jud. A. Bologan)
instanța de apel: Curtea de Apel Cahul (jud. R. Petrov, N. Bondarenco, S. Pilipenco)

ÎNCHEIERE

19 ianuarie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al
Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Ala Cobăneanu
Aliona Miron
Iurie Bejenaru

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ion Grosu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Procuratura Generală al Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii,

împotriva deciziei din 13 septembrie 2021 a Curții de Apel Cahul, prin care a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și a fost menținută hotărârea din 13 aprilie 2021 a Judecătoriei Cahul, sediul central, prin care acțiunea a fost admisă parțial,

c o n s t a t ă:

La 01 februarie 2021, Ion Grosu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenienți accesorii Procuratura Generală al RM și Ministerul Finanțelor al RM, solicitând încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul reclamantului Ion Grosu a prejudiciului material cauzat prin acțiunea ilicită de tragere la răspundere penală ale organului de urmărire penală și ale procuraturii în sumă de 50 000 de lei și cheltuieli de judecată suportate.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, prin ordonanța procurorului în Procuratura raionului Cahul din 18 august 2020, Ion Grosu a fost recunoscut în calitate de bănuit în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. XX alin. (XX) din Codul penal al RM.

A menționat reclamantul că, procurorul a indicat în ordonanță că din materialele acumulate s-a stabilit o bănuială rezonabilă că, Ion Grosu în luna martie 2017, prin inducerea în eroare a lui Grigore Bereghici în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului propunând spre cumpărare ovine tinere și calitative prezentând ca adevărată fapta dată mincinoasă i-a vândut lui Grigore Bereghici 93 ovine de vârstă înaintată contrar înțelegerii din numărul total de 451 ovine, încheierea tranzacției de

vânzare-cumpărare fiind determinată de comportamentul dolosiv al lui Ion Grosu, prin ce au fost produse daune în valoare de 186 000 de lei ce constituie proporții mari.

Prin ordonanța din 30 septembrie 2020 procurorul în Procuratura raionului Cahul, Denis Cobzari, a dispus scoaterea de sub urmărire penală a bănuțului Ion Grosu și clasarea procesului penal nr.2020150416, liberându-l pe Ion Grosu de răspunderea penală cu finalizarea acțiunilor de urmărire penală, iar ca temei s-a invocat că, în acțiunile bănuțului Ion Grosu nu au fost stabilite elementele constitutive ale infracțiunii de escrocherie, iar în urma efectuării tuturor acțiunilor de urmărire penală s-a stabilit cu certitudine că litigiul apărut poartă un caracter civil, existând o înțelegere verbală în urma căreia a fost înaintată oferta acceptată de către o parte.

A mai relevat reclamantul că, prin încheierea din 19 noiembrie 2020 a Judecătorei Cahul, sediul central s-a dispus respingerea ca neîntemeiată a plângerii depuse de către Grigore Bereghici împotriva ordonanțelor procurorului Procuraturii raionului Cahul din 30 septembrie 2020 și 19 octombrie 2020 pe cauza penală nr.2020150416 prin care s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a lui Ion Grosu cu clasarea cauzei penale.

A invocat reclamantul că, pe tot parcursul procesului penal Ion Grosu a fost asistat de către avocatul Maxim Todorov, fapt confirmat prin mandatul anexat la materialele cauzei penale, respectiv a suportat cheltuieli de asistență juridică conform bonului de plată la suma de 3 000 de lei. Avocatul a participat la audierea reclamantului în calitate de bănuț pe cauza penală respectivă, inclusiv la alte măsuri procesuale, acordându-i asistență juridică corespunzătoare, respectiv reclamantul Ion Grosu este îndreptățit de a solicita încasarea cheltuielilor de asistență juridică din contul bugetului de stat, în baza art.7 li.e) din Legea nr. 1545 din 25.02.1998 care prevede că, „În cazurile menționate la art.3 alin.(1) persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie sumele plătite de ea pentru asistența juridică”.

A mai indicat reclamantul că, i-a fost cauzată stare de stres, nervozitate, nedumerire și frustrare, or, ultimul a fost nevoit să-și dobândească pe cale judiciară banii cuveniți de la Grigore Bereghici pentru ovinele vândute, plus la acest fapt, Grigore Bereghici, acționând cu rea-credință, depunând plângeri absolut neîntemeiate și nejustificate, astfel, fiind pus în situația de a-și demonstra nevinovăția și caracterul licit al acțiunilor sale. Mai mult, reclamantul fiind căsătorit, cu un copil minor la întreținere, faptul imputării comiterii de către aceasta a infracțiunii prevăzute la art. 190 alin.(4) din Codul penal, a avut un impact puternic negativ asupra familiei, manifestat prin trăiri negative, stări de nervozitate, disconfort emoțional.

A mai susținut reclamantul că, o importanță deosebită la evaluarea suferințelor morale pricinuite prin tragerea ilegală la răspundere penală o are durata urmăririi penale care a fost pornită la data de 06 iulie 2020, iar ordonanța privind clasarea cauzei penale a fost emisă la data de 30 septembrie 2020.

A menționat reclamantul că, deși urmărirea penală a durat aproximativ 3 luni de zile, în toată perioada respectivă ultimul a trăit stări de nervozitate, umilință, disconfort enorm, fiind nevoit să participe la numeroase acțiuni procesuale, să deie explicații, să prezinte acte, fiind pus, de fiecare dată în situații neplăcute. Mai mult, reclamantul are statut de invalid de gradul II, iar faptul pornirii urmăririi penale în privința acestuia și recunoașterii în calitate de bănuț i-a cauzat stare de stres, ceea ce este absolut contraindicat în situația lui.

A notat reclamantul că, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire și reieșind din gravitatea suferințelor morale, discomfortul psiho-emoțional, starea de stres, nervozitate consideră că suma de 50 000 de lei va fi una echitabilă și îndeajunsă în vederea atenuării suferințelor morale pricinuite.

Prin hotărârea din 13 aprilie 2021 a Judecătoriei Cahul sediul central, s-a admis parțial acțiunea depusă de Ion Grosu. S-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Ion Grosu suma de 3000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii. S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Ion Grosu suma de 3 000 de lei, cu titlu de prejudiciu material, sub forma cheltuielilor de asistență juridică suportate în cadrul cauzei penale nr.2020150416. Pretențiile reclamantului Ion Grosu, cu privire la repararea prejudiciului moral, în partea ce excede suma adjudecată, s-a respins ca neîntemeiată.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 20 aprilie 2021, și respectiv la 14 iunie 2021, Ministerul Justiției al RM a declarat apel împotriva hotărârii din 13 aprilie 2021 a Judecătoriei Cahul, sediul central, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 13 septembrie 2021 a Curții de Apel Cahul a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și a fost menținută hotărârea primei instanțe.

În susținerea opiniei sale, instanța de apel aplicând prevederile art. 219 alin. (4) din Codul de procedură penală, art. 1998, art. 2007, 2037 din Codul civil, precum și dispozițiile Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanței judecătorești, și a reținut că, prin acțiunile neîntemeiate și abuzive ale organului de urmărire penală și ale procuraturii, reclamantul Ion Grosu a fost ilegal recunoscut bănuit în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (4) din Codul penal, iar prin ordonanța procurorului din 30 septembrie 2020 a fost scos de sub urmărire penală din motiv că, fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii prevăzută de art. 190 alin. (4) din Codul penal.

Prin prisma prevederilor art. 284, art. 285 și art. 275 pct.1)-3) din Codul de procedură penală, instanța de apel a constatat că, scoaterea reclamantului Ion Grosu de sub urmărire penală în baza art. 275 pct. 3) din Codul de procedură penală, este temei de reabilitare în drepturi a persoanei supuse urmăririi penale.

În contextul circumstanțelor enunțate, instanța de apel a notat că, prin ordonanța procurorului de scoatere de sub urmărire penală, care este irevocabilă, se atestă faptul că punerea reclamantului Ion Grosu sub acuzație penală în baza art.190 alin.(4) din Codul penal, a fost ilegală, având în vedere că acuzația penală nu și-a găsit confirmarea, or, Ion Grosu a fost scos de sub urmărire penală din motivul lipsei elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 190 alin.(4) din Codul penal.

În aceeași ordine de idei, instanța de apel punctează că, acțiunile întreprinse de organele de urmărire penală și de procuratură în privința reclamantului Ion Grosu, i-

au cauzat acestuia o stare de disconfort prin faptul că au intervenit cu acuzații de ordin penal și au fost petrecute acțiuni de urmărire penală care au atentat garanțiile constituționale cauzând un prejudiciu moral, considerente din care Statul poartă răspundere patrimonială pentru prejudiciul cauzat astfel.

Drept urmare, reclamantul – intimatul Grosu Ion, în baza prevederilor art. 1998, art. 2007 din Codul civil și art. 3, art.11 alin.(1) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penal, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, are dreptul de a solicita repararea prejudiciului moral pentru tragere neîntemeiată la răspundere penală.

Instanța de apel a notat că, potrivit art. 2 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, „acțiunile ilicite sunt acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infrațiuni)”.

În circumstanțele menționate, instanța de apel a considerat corectă concluzia primei instanței că, prin înaintarea bănuirii, lui Ion Grosu i s-a adus atingere dreptului și libertăților fundamentale ale omului, inclusiv dreptului la viață sa privată, pe care le-a suportat în urma acțiunilor organului de urmărire penală și ale procuraturii.

La fel, instanța de apel a notat că, prima instanța a ținut cont de toate aceste circumstanțe și corect a considerat necesar de a încasa în beneficiul lui Ion Grosu suma de 3 000 de lei, cu titlu de despăgubire pentru prejudiciului moral cauzat, apreciind corect faptul că, aceasta reprezintă o sumă adecvată, rezonabilă și va da compensare suficientă lui Ion Grosu.

În acest sens, instanța de apel a ținut să releve că, prima instanță la acordarea sumei de 3 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat, a ținut cont de caracterul și gradul de pericol social al infracțiunii de a cărei săvârșire a fost bănuit. La fel, s-a pus accent pe faptul că începând cu 18 august 2020, data punerii sub bănuire a reclamantului Grosu Ion și până la 30 septembrie 2020 data când a fost scos de sub urmărire penală, Grosu Ion a fost supus unor suferințe psihice, acesta având calitatea de bănuit aproximativ 2 luni, iar urmărirea penală a avut o durată de aproximativ 3 luni. De măsura în care compensația bănească ar putea atenua suferințele psihice suportate de Grosu Ion ca urmare a tragerii ilicite la răspundere penală. Astfel, în circumstanțele expuse, este de notat faptul că prima instanță la emiterea hotărârii a dat eficiență criteriilor stabilite la art. 11 al Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, art. 219 alin. (4) Cod de procedură penală, art. 2037 din Codul civil. Circumstanțe ce au demonstrat necesitatea respingerii apelului depus, cu menținerea hotărârii contestate.

La caz, instanța de apel a menționat faptul că, scoaterea de sub urmărire penală a lui Grosu Ion într-adevăr acordă un anumit grad de satisfacție contra daunei morale cauzate, însă în acest sens nu se poate reține argumentul reprezentantului Ministerului Justiției al RM, precum că, aceasta este de ajuns și nu mai este necesară achitarea cărorva sume cu titlu de prejudiciu moral, așa cum nu intenționat s-a pornit dosarul

penal în privința lui Ion Grosu, or, potrivit art. 3 alin. (2) al Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, „prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești”.

Instanța de apel a reținut și faptul că, potrivit art. 7 lit. e) din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, ”persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie sumele plătite de ea pentru asistența juridică”.

În acest sens, instanța de apel a constatat că, în cadrul cauzei penale intentate pe numele lui Grosu Ion, acesta a fost asistat de avocatul Maxim Todorov, iar pentru serviciile prestate de avocat, Ion Grosu a achitat suma de 3000 lei, fapt confirmat prin bonul de plată seria QL nr. 141350 din 04 ianuarie 2021. (f. d. 22)

Astfel, în acord cu norma legală citată, instanța de apel a conchis că, prima instanța corect a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul reclamantului 3000 de lei, sumă ce constituie cheltuielile de asistență juridică suportate de Ion Grosu, în cadrul derulării procedurilor penale în privința sa.

Instanța de apel a reținut că, prima instanță a constatat și a elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei privind încasarea prejudiciului cauzat prin tragere ilegală la răspundere penală, corect a apreciat probele administrate, nivelul suferințelor morale suportate de acesta și a stabilit în mod echitabil suma despăgubirii în mărime totală de 6000 de lei, în această parte a acțiunii a aplicat impecabil normele de drept material.

La 08 noiembrie 2021, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că, nu este de acord cu decizia instanței de apel, deoarece instanța de apel nejustificat a menținut hotărârea primei instanțe, în condițiile în care prezenta acțiune nu întrunește toate condițiile de aplicabilitate a Legii nr.1545-XIII din 25 februarie 1998. Or, în astfel de situații nu există nici temeii legal de a solicita încasarea acestui prejudiciu, drept pentru care se atestă o aplicare și interpretare eronată a prevederilor legii nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Astfel, a menționat că, pentru aplicabilitatea prevederilor din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998, necesită a fi întrunite cumulativ, atât circumstanțele prevăzute de art. 6 - dreptul la repararea prejudiciului, cât și de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Prin urmare, normele legale în cauză sunt indisolubile, respectiv nu pot fi aplicate separat.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Cahul a pronunțat dispozitivul deciziei la 13 septembrie 2021 și a expediat copia deciziei participanților la proces prin intermediul oficiului poștal la 05 octombrie 2021 (f.d.160) însă, la actele cauzei lipsesc probe prin care s-ar confirmat recepționarea acesteia de către recurent.

Astfel, având în vedere faptul că, recursul declarat împotriva deciziei din 13 septembrie 2021 a Curții de Apel Cahul a fost înregistrat la 08 noiembrie 2021, în conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, acesta se consideră declarat în termen.

În conformitate cu art.439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Prin notificarea din 02 decembrie 2021, Curtea Supremă de Justiție în conformitate cu art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, a expediat intimațiilor copia recursului și a înștiințat despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Până la data examinării admisibilității recursului, intimații nu au depus referință prin care să-și exprime opinia referitor la recursul declarat.

Examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al RM, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul este inadmisibil din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul declarat de către Ministerul Justiției al RM nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, argumentele recursului nu indică la încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Astfel, în sensul dat, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ține să menționeze că potrivit jurisprudenței CEDO, recursul trebuie să fie efectiv, adică să fie capabil să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Asito vs Republica Moldova, 10 iulie 2010, Meyer vs Germania, 22 martie 2016), însă motivele recursului, invocate în speță sunt similare celor invocate în cadrul judecării pricinii, care au fost apreciate corespunzător.

Astfel, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de Ministerul Justiției al RM, ca inadmisibil.

În conformitate cu art. art. 270, 431 alin. (2), 433 lit. a) și 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Aliona Miron

Iurie Bejenaru